

La Biblioteca Dedalus està dedicada a la publicació dels assaigs que sorgeixen dels seminaris de l'Escola Bloom, on conflueixen l'estudi de la literatura, la filosofia, la psicoanàlisi i la crítica cultural. Ens mou el convenciment que la literatura pensa el món i que hi intervé per transformar-lo. Els nostres llibres caben a les butxaques dels abrics.

Urbis phantasma

La literatura i l'imaginari
urbà sota l'influx de la
postmodernitat

Sebastià Jovani

Biblioteca Dedalus, 3

EDICIONS
DEL PERISCOPI

Bloom
ESCOLA DE LITERATURA

Urbis phantasma

La literatura i l'imaginari urbà sota l'influx de la postmodernitat

© Sebastià Jovani Meya, 2022

Primera edició: desembre del 2022 Dipòsit legal: B 21007-2022

ISBN: 978-84-19332-11-0

© d'aquesta edició: Edicions del Periscopi SLU i Bloom SCP, 2022

© del disseny de coberta: Edicions del Periscopi / Tono Cristòfol, 2022 (© del laberint de la coberta i portadella: MaxterDesign / AdobeStock, 2022)

© de les imatges: Sebastià Jovani Meya, 2022

© de la fotografia de l'autor: Susana G. Tena

Publicat per Edicions del Periscopi SLU i Bloom SCP

www.periscopi.cat | www.escolabloom.com

Impressió: Romanyà Valls, Capellades

Impressió a Catalunya – *Printed in Catalonia*

Edició a càrrec d'Edicions del Periscopi i Escola Bloom

Disseny de col·lecció i maquetació: Tono Cristòfol

Correcció: Miquel Saumell Santaeugènia, Òscar Lozano

i Núria Saurina Eudaldo

Aquest llibre s'ha imprès amb un paper offset cru de noranta grams

i ha estat compaginat amb la tipografia Plantin en cos II.

Tots els drets reservats.

Queda rigorosament prohibida, sense l'autorització escrita dels titulars del copyright, sota les sancions establertes per la llei, la reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol mitjà o procediment, inclosos la reprografia i el tractament informàtic, i la distribució d'exemplars mitjançant el lloguer o préstec públics.

Sumari

Preàmbul. Escrivint des de i cap enloc	7
1. Mites i cartografies de la modernitat	15
Molochnitat (15) <i>Décadance</i> i ciutat moderna: ermots, llimbs i purgatoris (38)	
Interludi	75
Gosar poder ser petites bombes d'odi (75)	
2. Imago mundi postmoderna	85
Qu'est-ce que c'est que ce merder de la postmodernité? (85) Postmodernitat, ergo <i>postciutat?</i> (104)	
3. Literatura i patologies de la ciutat postmoderna.....	119
Consumits per la tecnofilia i la sociofòbia (122) Mutacions i desventures de l' <i>egotrip</i> capitalista (139)	
A manera d'epíleg. Naltros, els apàtrides <i>hiperbordes</i>	161
Bibliografia.....	163

Preàmbul.

Escrivint des de i cap enlloc

Com si d'una capciosa conjura es tractés, els primers esbossos d'aquest text coincideixen amb els moments de conflicte més sagnant amb la majoria d'entorns que conformen el meu hàbitat quotidià. I, en conseqüència, amb una cada cop més insadollable necessitat d'èxode. L'ansietat, el malestar impregnen i alhora impugnen les meves relacions amb el dedins i amb el defora. Amb les geometries de la privadesa i de tot allò que és públic. Foragitar-me d'aquesta ciutat ja no és suficient, em dic. La toxicitat d'aquesta urbs s'ha espargit més enllà (o més ben dit, més cap aquí) dels meandres que solquen el cos social, s'ha instal·lat també al meu propi cos. Als teixits flonjos, a l'ossada, a les cavitats visceral. I encara més, als indrets recòndits que conformen la meua psicologia i el meu estat d'ànim. El *pathos* es deslloriga, l'empatia es veu progressivament transformada

en patologia. Una mena d'incomoditat primordial em trava la parla i l'escriptura. Cap circumstància ni cap lloc semblen ser els idonis per escometre allò que m'he proposat. Escriure davant d'uns generosos finestrals encarats a l'exterior esdevé tan poc gratificant com fer-ho encaixat dins d'un nínxol o al bell mig de la interminable aridesa d'un desert. La crisi s'ha fet ontològica. El problema rau ara al nuclèol mateix de la cosa heideggeriana, del *Ser-Hi*. Com si ja no hi pogués haver cap *-hi*, cap circumstancial de lloc segur ni prolífic.

Però malgrat això (o precisament per això), percebo la situació com la més idònia per afrontar l'escriptura d'aquest text. D'aquest i de cap altre que no sigui aquest. Espigolar les fantasmagories, les estratègies fatals i els crims aparentment perfectes comesos al redós translúcid d'allò que anomenem *ciutat* i que en un temps fou concebut i narrat en tant que espai habitable. Aferrar-me a les ficcions que la descriuen i que s'hi inscriuen. Fer simbiosi amb les afeccions que a voltes la duen al col·lapse i a voltes la drenen. L'afartament patològic de la ciutat, de la ciutat que d'antuvi considerava la meva (greu error, crassa ingenuïtat), és alhora esperó i fibló. Mobilitza una barreja de sensacions en què s'emulsionen l'ansietat, l'odi, la coïssor, l'expectativa invertebrada, el desencís o fins i tot certa determinació malèfica.

Després d'un llarg (massa llarg) període en què la idea d'aquest projecte, d'aquesta encomanda sorgida del bloomiscopi, m'ha estat tenallant, fruit de la seva

irrupció en un context d'esvaïment personal, lúcida i alhora dolorós, descobreixo que, en realitat, era justament allò que esperava. O encara més, que necessitava. La invitació a esporgar, a tragar, a maldar per fer aplec i replec d'idees i d'imatges feridores a partir de les quals sintetitzar un anticòs. Perquè sento que és precisament això el que em fa falta, m'apressa, a hores d'ara. Produir un anticòs. Un antagonista poderós i cabal de la corporeïtat en crisi que s'ha instal·lat de *so far* temps allà a fora i aquí a dins. O a l'inrevés: aquí a fora i allà a dins. Perquè un dels símptomes més recurrents de la toxicitat que acompanya la fantasmagoria urbana és arribar a l'extrem en què el *phantasma* en qüestió, amb la seva desvergonyida impunitat espectral, acaba percebent-se com quelcom més íntim, més pròpiament-propi que no pas l'egotisme immers en aquesta fantasmagoria i que, en certa manera, amb els seus sistemàtics descuits i les seves inèrcies cada cop més mancades de significació, ha contribuït a consolidar-la.

Amb tot, en el preàmbul d'aquesta escomesa hi brosta un trèmol d'incertesa... Atès que això de l'escriptura sembla estar indefectiblement lligat, de bell antuvi, amb la mateixa conformació de l'espai urbà, com dues sendes prenyades de codificació i d'aspiracions significatives, a voltes fins i tot comunes..., quin tipus d'escriptura pot sorgir arran de l'abordatge d'un imaginari urbà com aquest que pretenc capturar in fraganti, amb el seu tarannà translúcid, escàpol, tafur de memòries i desitjos? I si tot plegat acaba esdevenint

una *narco-psico-lèpsia* de signes esventrats, una tòrrida i alhora desesperançada simfonia textual que m'esborroni encara més, que em faci captiu de romanços sense horitzó i de fondalades on s'entrelliguin la malenconia i la paranoia? A què traurà cap, llavors, tota aquesta expatriació mental i afectiva?

Potser la cosa voregi la temptativa de no atribuir-se cap atribució..., de transitar pels paratges com un conjunt buit o un factor neutre [Ø]. De deixar que la tribulació de cada falsa marrada o il·lusori assentament travessi la meva carcanada (que ja no serà estrictament meva, perquè, d'altres consideracions a banda, a qui li pot interessar mantenir un patrimoni tan eixut i esprimatxat, que sols dona de si quan arrenca el bull rodejat de tubercles i vegetals, quan no es deixa directament per al rosec de gats de pagès —en cas que la gatinada hagi sobreviscut— o per al compostatge?), em prengui sols com un tamís flonjo i de fàcil intercessió i, en aquesta mena de translúcid contracte social, les paraules i les coses i els espais prenguin posicions allà on l'emergència de cada con/text els derivi...

A partir d'aquesta premissa, doncs, les següents pàgines esdevindran, inevitablement, temptatives de simbiosi —malaltissa?, farmacològica?..., sigui com sigui conflictiva, això sens dubte— entre diversos graus d'escriptura, entrelligats com feixos de brots bords crescuts als foravials, no-llocs, runes i bude llams de sengles espais: l'espai de la carcanada personal; l'espai de les tèrboles evidències/invidències

urbanes; l'espai de les ficcions i dels mites reviscolats (encara que sigui sota la forma d'imaginariis patològics, insalubres); l'espai d'ara voluntariosos, ara infructuosos abordatges teòrics... La suspicàcia que, em temo, traurà el cap en tot aquest propòsit d'envitricollament és que tal vegada em/ens resulti més prolífic habitar l'escriptura que no pas l'espai, o que en tot cas alguns d'aquests espais només es podran fer habitables a còpia d'inscriure'ns-hi, més que no pas de pretendre viure-hi de facto.

Perquè, al cap i a la fi, si hi ha una qüestió que avui dia sembla evident, clara i distinta d'una manera feridorament cartesiana, és la que remet al progressiu escamoteig al qual tota forma de viure es veu sotmesa en aquest nostre temps d'urgències i emergències. *Viure* en l'accepció més digna de la paraula. Un viure incompatible amb aquesta reducció del nostre ser/estar/semblar-al-món a la condició de simple inventari de matèries primeres (orgàniques, minerals, fòssils...) degudament catalogades per ser sotmeses a procediments d'extracció, combustió, disgregació, líquuefacció, depredació especulativa, abstrusa projecció astral, fissió nuclear. Una amalgama de biologismes alienats i de signes desposseïts, desplaçats. Diguem-ho clar: hem arribat a un punt en què *viure fa de mal viure*. Perquè cada cop queden menys llogarrets, menys indrets on això de viure hostatgi esperances de fer marrada per altra cosa que no sigui mostrar el seu defalliment. Viure és, ara per ara, aplegar manats de suspicàcies que inciten a evitar les formes

d'habitar que ens són donades; alhora que anem prenent consciència de fins a quin punt aquest verb de *habitar*, d'antuvi terme pròdig, sembla per la seva banda també disposat a negligir-nos, encara amb més determinació i virulència de la que nosaltres podem esgrimir en el nostre recurs antagonista.

Les fuetades d'escriptura van i venen mentre al meu voltant s'amunteguen les evidències de la fuga i la deserció. Algú que emprèn la fuga d'una ciutat esgotada i circumspecta com un espectacle de varietats afartat de si mateix; algú que opta, en consonància, per desertar de la funció. I una ciutat que s'entesta, per una banda, a escapar-se com a espai on viure-*hi* i, per l'altra, a desertar, sense signes aparents de pudor, de les seves prerrogatives d'hàbitat amb què aspirar a mantenir, com a mínim, un cert diàleg respecte a la pròpia sostenibilitat i les perspectives de futur. El brutalisme urbà i social (si és que pot donar-se una distinció entre ambdós, encara que sigui tutelada pel recurs a la conjunció copulativa) ha assolit la plena despulla de l'esperança, tot embolcallant aquesta tènica nuesa d'un interminable catàleg de violències hipnòtiques i d'esclavatges sense atribució.

Busco i furgo entre els sediments mentals. Organitzo amb precarietat emocional i logística els elements al meu abast i els composto per compondre una escriptura escàpola i al mateix temps útil, fructífera entre tant rebuig. Abans d'esmunyir-me d'un miratge per endinsar-me en un altre (vivim en un desert en què els miratges gairebé mai no ens deixen

veure la sorra), poso en ordre mapes, itineraris, visions i malsons. Un guiatge per les demarcacions on, en bona mesura, començà a establir-se implacable aquesta fantasia nigromàntica de la ciutat contemporània. Fantasia hiperreal, realitat enfantasmada. No soc Jo ni ets Tu ni som Naltros. És el d'Allò. I el d'Allò (coïssor forana, desig tumefacte, submissió gelificada) és malauradament el que ens ha pertocat viure en lloc del viure, d'ençà que ja no sembla que tinguem pas a l'abast cap d'Això que ens faci sentir una mica com a casa.

